

kizárt, behozassék az ügyvédi kényszer, illetve adassék meg az ügyvéddel való képviseltetés lehetősége.

Dr. B. Z.

Jogirodalom.

A magánjogi bírói gyakorlat 1901—1927. Összeállította *dr. Szladits Károly* vezetésével a Pázmány Péter Tudományegyetem magánjogi szeminárium. (Grill Károly kiadása, 1928.)

A magánjogi törvénykönyv kodifikációjával magánjogunk egy negyedszázadának rengeteg tudományos és gyakorlati értéket tartalmazó leltárát foglalja magában a címben említett munka.

Magánjogunk mind a mai napig legfőbb, számos vonatkozásban kizárólagos kútfeje a szokásjog volt. A szokásjognak a kútfői hierarchiában elfoglalt uralkodó helyzete nemzeti jogunk egyik karakterisztikuma és azon, ha nem is elvi megfontoláson, de sugallatszerű érzésen alapul, hogy a kódexbe szorított jogszabály sohasem lehet a viszonyok kimerítő és kizárólagos elrendezője, mert mozdulatlan formulákba merevítvé örökké mozgó jelenségeket, nem adhat mást, mint sablonokra szabott kereteket, amelyek elmosódó vonalai között könnyen elvész az életviszonyok változó árnyalataihoz simuló igazság.

Ez a jogászvilágnézet vezetett arra, hogy még ott is, ahol az életviszonyokat írott törvény szabályozza, ennek sohasem tulajdonítottunk oly szent és sérhetetlen, minden más jogalkotó tényezőt elhomályosító formai erőt, mint pl. a német és a francia felfogás. Nekünk — csak úgy, mint a régi rómainak és a ma egyedül az angolnak — a törvény is csak egyik megjelenési alakja a jognak, ugyszólván kezdeményezője és kerete a belőle fakadó szokásjogi gyakorlatnak. Ahol pedig nincsen feltétlen erővel ható törvény és ahol a szokásjog egyetlen érzékelhető és megfogható tanúsítója a bírói gyakorlat, ott természetes, hogy néhány magánjogi kodifikációnk szabálya is lassankint a jogelmélet anyagává halványodott és eleven életre a beintük foglalt jogtételek, csak úgy, mint a magánjog, sehol sem kodifikált szabályai, csak abban az alakban kerülnek, amelyet a bírói ítéletek formálásán keresztül a judikatura utján nyernek.

Ma tehát a magyar jog a Curia gyakorlatában él. És így az a rengeteg határozat, amely könyvünkben összegyűjtve élénk táru, nemcsak a jogalkotó gyakorlat fejlődésének tükré, minden rendszeres tanulmánynál elevenebben ható jogtörténeti emlék, hanem maga a *ius vigens*, az élő magyar magánjog teljes foglalata.

Ebben a vonatkozásban azonban nem hallgathatunk el egy kényszerű megállapítást, amely a könyv által elérni szándékolt cél jelentőségét talán korlátozza, de a szerkesztők által intencionált magasabb gyakorlati érdekek szolgálatában áll. Reá kell mutatnunk nevezetesen arra, hogy a

curiai ítéletek, amint azok a döntvénytárokon vagy jelen gyűjteményen keresztül a közönség elé kerülnek, az adott összefüggésből kiszakítva, csupán a legnagyobb óvatossággal kezelhetők a Curia elvi precedensül jelentkező akaratnyilvánításaként.

Ennek oka pusztán technikai. Sűrűbben, mint kívánatos, megtörténik, hogy a Curia ítéletének szövegéből nem derül ki a tényállás és sötétben élünk tekintetben, hogy a jogi döntés valójában milyen előzményekbe kapcsolódik. Nem kell részletesebben utalnunk arra, hogy ez a fogyatékoság nem a konkrét ítélet hiánya és csak a joggyakorlat irányításának szempontjából forog fenn. Inter partes a jogvita szabályszerűen rendeződik ez esetben is, de az ítélet nem számol azzal, hogy a benne foglalt gondolatok nemcsak a peres feltek vitájának rendezésére hivatottak, hanem az egész bírósági gyakorlat irányításában hasznosíthatók.

Könyvünk ebben a vonatkozásban is megtalálta a helyes utat: az egymáshoz tartozó, egymást kiegészítő, vagy tételeik különbözőségénél fogva az elvi tartalmat élesebben kiemelő határozatokat helyes készséggel fűzi össze, úgyhogy végül nem az egyes ítéletekben felbukkanó eseti kicsiségek tűnnek szemünkbe, hanem érzékelhetővé válnak azok a nagy, átfogó gondolatok, amelyek jogunk fejlődési irányát megszabják. Hogy csak néhány példát idézzek: a cselekvőképesség, zálogjog, telekkönyv, a szerződések érvénytelensége, valorizáció, ajándékozás, bérlet és haszonbérlet, vétklen károkozás, özvegyi jog; kötelesrész stb. fejezeteiben az esetek olyan tömegét és a döntésekből következő olyan egységes képét kapjuk a feldolgozott anyagnak, amellyel semmilyen dogmatikus feldolgozás nem versenyezhet.

Könyvünknek objektív jelentőségén túl messzeható értéket ad szerkesztésének helye és módja. Szladits professor bölcs vezetése mellett, a feldolgozás nagy munkáját a budapesti Pázmány Péter egyetem magánjogi szemináriumának tagjai — ezek közül különösen az előszóban névszerint is kiemelt dr. Fürst László — végezték. Ha elgondoljuk, hogy a könyv anyagának hosszú időn át tartó feldolgozása, a tételes törvény milyen finom disztinkciót kívánó ismeretét, a logikus elrendezés milyen művészetét kívánja meg és a jog örök igazságainak milyen szuggesztív erejével hat: akkor örömmel állapíthatjuk meg, hogy a szeminárium tagjai e nagy munkában való részvétellel, a jogászképzés legideálisabb tüzkereszttségén estek át. Ez a könyv így nemcsak kiemelkedő értékű terméke a magyar jogirodalomnak, de egyben biztató ígért: egy nagyra hivatott, ifjú jogásznemzedék első mesterműve.

Dr. Varannai István.

Dr. Balla Ignác: Tételes magyar nemzetközi magánjog. Kiadja Grill Károly, Budapest, 1928.*) Fenti cím alatt hagyta el a sajtót Dr. Balla Ignác nemzetközi jogi munkája, aki amellet, hogy a jogirodalom, úgyzólván, legnehezebb és

*) A könyv méltatására még egy másik cikkben visszatérünk.

(Szerk.)